

2 ~

MATININKAS

LIETUVOS MATININKŲ PROFESINĖS SAJUNGOS ORGANAS

Balandis
1928 m.

Nr. 1 (7) . KAUNAS . III metai

TURINYS.

1. Vienybės keliais	1
2. Minėtinis suvažiavimas	2
3. M. D. Nuosavybės teisių nustatymas dirbant žemėtvarkos darbus	4
4. M. D. Dvigubas Kerno tacheometras	6
5. Privatus matininkas. Mūsų profesijos suvaržymo reikalui	9
6. Matininkų kursai	11
7. L. Str. A. a. Jonas Baltrušaitis	13
8. Juozas Ramusis. Draugui A. Kriščiūnui paminėti	15
9. Senieji darbininkai	15
10. Mūsų Jubiliatas	16
11. M. D. Staliuko (menzules) istorija	17
12. Laiškas (apysakaitė)	18
13. Kronika	19
14. Spaudos apžvalga	21
15. Įvairenybės	21
16. Sajungos narių žiniai	23
17. Skelbimai	24

„Matininkas“ eina 4 kartus metuose atskiromis knygutėmis. Kaina 2 litu.

SKELBIMŲ KAINA: visam puslapiui 80 litų, pusei puslapio 40 litų ir ketvirtadaliui — 20 litų; petito eilutei arba jos vietai 1 litas; prieš tekštą skelbimai nepriiumami.

Redakcijos ir Administracijos adresas: Kaunas Ukmergės pl. 47.

Matininkas

Nr. 1 (7)

Balandis, 1928 m.

III metai

Vienybės keliais.

Šiai metais mes ižengėme į pirmuosius antrojo dešimtmecio metus, jau visai naujose sąlygose, negu kad buvo 1918—19 m. Tuomet Lietuvos padangę niaukė tamsūs debesys. Iš visų pusų priešai tykojo paraboliski jos nepriklausomybę. Bet vieninga tautos dvasia, pasiryžimas, geruji sūnų pašangos išgelbėjo Lietuvą nuo priešų. Kada bermonininkų gaujos teriojo Žemaitijoje, plėše sodžius, tada visa tauta buvo užsidegusi tėvynės meilės jausmu. Laikinosios sostinės gyventojai be pažiūrų skirtumo gausingose manifestacijose reikalavo savo vadų, kad jie vestų prieš gaujus plėšikų ir gelbėtų Lietuvą. Dėka to pasiryžimo, mes šandien esame išėjė laimėtojais. Taigi, tuo-se verpuose ir mums matininkams teknors maža dalele prisidėti prie tėvynės atstatymo darbų. Deja, ižengus į nepriklausomo gyvenimo kelią, mūsų tauta nerado vieningo kello suburti savo pajegas ramiam kūrybos darbui.

Jelgu mes pažvelgsime, kad ir į pirmuosius mūsų Sajungos žingsnius, tai rasime, kad tie pirmieji įkūrėjai buvo kupini vilčies, kad sąjunga išaugo į organizaciją, kad ji jei į platesnį visuomenės tarpatrą ir joje užims tinkleitę vletą. Su apgailėjimu reikia konstatuoti, kad juo toliau žengiamė, joo labiau kai kur pasireiškia pakrikimas. Praėjus metais išrinktoji Valdyba susiskaldė, be abejo, ir darbo našumas turėjo nukentėti. Nariai pradėjo visai šaltai žiūrėti į Sajungą ir dauguma atsisakė mokėti mokesnius.

Šandien kiekvienam kyla klausimas kodel taip atsliko. Argi nėra ko dirbt? O, darbo daug. Esame užsibrėžę kilnius tikslus atslekti: savo gyvenimo sąlygas pagerinti, telkti reikalangiems įvairios pagalbos, kaip medžiaginės, taip moralės. Bet,

deja, visi štite klausimai aplieisti ir vloetoje to jaučiama savaja Sajunga nepasitenkinimo. Del ko? Gal del to, kad nėra kas dirba, nėra žmonių? O, nel Beveik du šimtai žmonių—pajėga didelė. Reikia tik dirbt. Jelgu kas paklaustų kiekvieno iš mūsų, kiek malonėjai Sajungai per tuos 10 metus pasdarbuoti, ką jos praplėtimui ir tobulejimui esate padarę? Čia tekstų ne vienam paraus. O mes sveiki iš Sajungos reikalaujame, nieko jai neduodami. Pirmiausia tobuleklime mes patys, tuokart tobulelės ir mūsų Sajunga. Taigi atgimkime, pradėdami antrajį dešimtmetį, burkimės darban solidarau ir, artinantis mūsų bendram suvažlavimui ruoškimės prie jo rimčiau. Kritinigu žiūrėkime į gyvenimą, nes ką į gyvenimą idėsime, tai tik tą iš jo tegausime. Sakėme aukščiau, kad visų pirma mums patiemis reikalinga tobulelti. Tobulejimuisi yra daug kelių, bet vienas iš tikslingiausias keliai, tai tik per Sajungą. Klečlau susispėtę Sajungon, tik per ją galėtume siekti savo tikslų. Edami pasirinktais keliais, daugiau kaupklimės vienybę, į vieningą darbą. Sajungą reikia perorganizuoti padedant pagrindan solidarumo, savosios tėvynės meilės ir vienybės idėją. Nėra nei vieno iš mūsų, kuris nesvajotų savo gimtajam kraštui gerovės, kuris nemylėtų savo žalujų laukų, ošlančių miškių, kuriuose gimė, augo, dirbo, juos matavo. Jau antras dešimtmmetis, kai pasibaigė balsusis pas. karas, perliepsnojo raudonomis idėjomis. Visa praėjo, kaip sapnas. Liko mūsų kraštas nuterlotas, ištisi sodžiai išdeginti, miestai išgrauuti. Kaip aukščiau sakyta, gerlejį tėvynės sūnūs jo neapleido. Tėvynės meile degdam, jos aukuran dejo savo gyvybę. Gilios mūsų tėvynės sūnūs

mellēs neparbloškē nei karas, nei revoliuci-
jos. Ir mes, matininkai, nors pavleniu, bet
kūrēme savajal tévynel gerove, tiktēdamies
šviesesnio Lietuvai rytojaus. Dabar, antrajai
dešimtmetj pradedant gana sustingusiai dirb-
ti ir prisidēkime visl be pažiūrų ir išitikini-
mū skiftumo prie savo krašto atstatymo
darbū. Būdami solidarūs ir elčiami vieny-
bēs kellais, sustiprinimė savo Sąjungą.

Minétinas suvažiavimas.

1927 m. rugsejo 25 d. Žemės Ūkio Mi-
nisterijos rūmuose įvyko apskričių žemės
tvarkytojų ir matininkų-revisorų suvažiavi-
mas, kurame dalyvavo 17 žemės tvarkyto-
jų, 11 rajoninės matininkų revizorių, žemės
reformos valdyba ir žemės tvarkymo bei
žemės reformos departamentų referentai.
Suvažiavimą atidarė žemės ūkio ministeris
p. A. Aleksa. Ponas ministeris kiek il-
gesnėje kalboje išdėstė motyvus, del kurių
īvyko žemės reforma. Jis kalbėjo, kad Lietu-
val pačioje pradžioje kovojo del savo
neprisklausomybės, relikėjo eiti tuo obalsiu,
kad vislems karlaujantiems pirmoje eilėje
ir šiaip bežemiams ir mažazemiams bus duota
žemės, reiškla, bus padaryta žemės reforma. Po
karo, Lietuvos Valstybės kūrimosi aplinkybėmis
žemės reforma pas mus buvo
neišvengiamā. Tačiau, kiek kito-
niškiau, labiau derinant su
žemės ūkio kultūros reikalais,
jį galėjusi būti atlikta. Turto
nusavinimas ējo ne vien nuo
dvarininkų, bet taip pat ir nuo
ūkininkų. Gal tai ne visai patelsinama,
bet tada buvo Lietuvos gyvybės ar-
mirties klausimas. Tačiau tie nusa-
vinimai, išskyrus gal rekvizicijas, buvo
bereikalingi ir mūsų kraštui ir
ypatingai mūsų ūkininkams be
galo žalingi.

Tam tikrals būdas buvo nusavinamos
ūkininkų pajamos, jų darbo valsiai (ber-
kvizicijų per žemės ūkio gaminių eksporto
draudimus ir varžymus, linų monopolius ir
t. t.). Štie nusavinimai skyrėsi daugumoje
atvejų nuo žemės reformos nusavinimų ne
vien tuo, kad jie buvo mūsų krašto reikalų
atžvilgiu ir bereikalingi ir žalingi, bet ir sa-
o įvykiniu būdat. Iš dvarininkų žemės

Talgi tévynės mellēs vardu eikime vienybės kellais, nes tik ir yra vienybė—gal-
ybė. Vienybėn susikaupę, vienas kiltą su-
pratę, radę savo bendrus siekius, kiečiau
susitvérē Sąjungon, ją pertvarkykime kultū-
riniai, idėjiniai ir moksliškais pagrindais,
o pertvarkyt, kaip anksčiau sakéme, bū-
tinai reikia.

.....

Minétinas suvažiavimas.

buvo nusavinamos, taip sakant, stačiokliš-
ka, tiesloginiai ir nemaskruotais valdžios
organų įsakymais. Mat, dvarininkija po-
kariniais laikais pas mus, kaip ir daugel kitų
kraštų, nėra remtinės ir nei įtakingas
luomas. Kitaip yra su ūkininkais. Jų pa-
jamos, vadinas, jų darbo valsiai buvo nu-
savinami netiesioginiai, aplinkini-
ais kellais — per tam tikrą
muitų politiką, kredito organi-
zavimą, monopolij (l. pluoštų) ir pa-
našlais, labiau moderniniai būdais.

Bet kodel, nors ir tokiai labiau moder-
niiniai būdais, buvo vis delto nusavinamos mū-
sų ūkininkų pajamos, jų darbo valsiai? Juk
žemės ūkis yra viso mūsų ekonominio gy-
venimo pagrindas, ir ūkininkai sudaro gy-
ventojų daugumą. Alšku, del to, kad
ūkinikai dar nebuvę pakanka-
mai susipratę ir susiorganiza-
vę, kad nebūvo sudarę vienin-
gos, galinės jėgos. Ūkininkų ellés
buvo suskaldyti, vienybė išardyta ir jėgos
paklūstos. Tatai leido pernelig įsigalėti
partijoms, maža ką bendra turin-
čiomis su žemės ūkio gamyba, su
tikrais pagrindiniais ūkininkų
reikalais.

Tuo būdu mūsų ūkininkija buvo atsira-
dusi, palyginti lyg okupacinejē padėtyje.
Jos jėgos buvo apardytos, medžiaginė ge-
rovė pakirsta, net kūriamoji ūkininkų valla
pusiau paraližuota.

Ūkininkai sudaro lietuvių tautos pagrin-
do dalį, jos branduoli. Ir šiaip ūkininkai
bet kurloje tautoje, dargi mažai kultūros ir
organizacijos paliestoje, savo ūkio savybė-
mis, gyvenimo sąlygomis ir būdo prigim-
tim lyg savalme sudavo tautą, sudaro gyvą
organizmą. Ir štai Lietuvoje po D. Karo

Apskričių žemės tvarkytojų ir matininkų revizorių suvažiavimas su
p. A. ALEKŠA — Žemės ūkio Ministeriu priešakyje.

bevelk visos mūsų partijos nesugebėjo
prieiti prie mūsų ūkininkijos,
kaip prie tautos, kaip prie gyvo
organizmo, o ējo — kaip prie
minios. Ir gana žymiai mūsų ūkininkijos
dalij šitos partijos buvo išvedusios iš gamy-
bos, kurybos ir tautinės vienybės kelių i
ardymo, alkvojimo ir pakrikimo kelius. Pa-
dariusios mūsų ūkininkams didžiausios me-
džiaginės žalos, šitos partijos yra jėms pa-
darlusios gal ne mažesnės ir moralės žalos.

Šiuo metu didžiausias laikas ir gal vie-
niinėlė proga šiuos nuostollus, medžiaginius
ir moralinius, kurie buvo padaryti mūsų
ūkininkams, atitaisyt. Bet vien tvirtai įsi-
galėjus Lietuvoje ūkininkai valdžiai —
tam gi būtina salyga Lietuvos
ūkininkų susiorganizavimas i
vieningą ir galinę ūkininkų
organizaciją — tą bus galima.

I šią darbą, i ūkininkų organizavimo
darbą, tenka kvieсти visus lietuvius patriotus,
Žemės ūkio Ministerijos ir Žemės ūkio
Rūmų darbininkams šis darbas priivalomas,
klekviename sulig jo jėgomis ir galimybėmis.

Vallutos pavėlavimas įvesti taip pat su-

teikė daug nuostollų. Ponas ministeris pa-
reiskė, kad, jeigu dar vieną kiltą
mėnesį būtų nutęsė valiutos įvedimą, vi-
nas mūsų užstatytas auksas Vo-
kietijoje galėjo žūt. Jeigu visa tai
gerai įvertinti, tai iš ūkininkų bus žymiai
dauglau nusavinta, kaip iš dvarininkų. Že-
mės reformos paskelbimas ir tokiai nusavi-
nimai buvo reikalingi. Pati žemės reforma
nors $\frac{3}{4}$ jau įvykdinta, tačiau tas įvykdymas
téra tik pirmos žemės reformos maža dalis.
Sklypų sudarymas téra tik mažoži ž. refor-
mos pusę. Tą reformą įvykinti
pilnuomoje reikia tuo se sklypuose
ištaisyti ūki, sudaryti ilgalai-
kis kreditas, dirbt i meliorac-
ja ir t. t.

Žemės reforma reikės išseseti šalis ir ki-
tais metais. Iki šiol daugiau buvo kreipta
dėmesio į parceliaciją dvaru, o į kaimų
skirstymą į viensėdijas mažiau rūpintasi.
Dabar į kaimų skirstymą bus
krepiama vis daugiau dėmesio.
Be to, juoss skirtant darbas bus
dirbamasis vis tiksliau ir racio-
naliau, negu pirma buvo. Kalbė-
damas dei darbusu derinimo, p. ministeris

pareiškė, kad iki šiol ne visos sritys buvo suderintos. Atelyt bus sudeinti glaudžiau žemėtvarkos darbu su melioracija. Bus kreipiamas ypatingo dėmesio į melioraciją, statybų ir aprūpinimą mišku. Žnybos viena kital turės eiti padėti. Nors priešais daug didelio ir sunkaus darbo, bet daugiau darbštumo, daugiau vienybės organizacijos, daugiau valios koncentracijos. Davinių išelti iš gana sunkios padėties yra, pasakė ministeris. Mūsų žemė galima apgyvendinti du tris kartus tarsi, negu yra dabar. Žemė gana derlinga, žmo-

nės darbštus ir kaip darbininkai stovinėjimai anglų, švedų ir flamandų darbininkų. Jau seniau sunkiai mūsų kraštui laikais mūsų žmonės parodė daug patvarumo. Po 1861 metų jie sunkiomis sąlygomis išmokėjo didelius mokesčius. Mūsų žmonės, t. y. kaimas, be viso to, atgavo Lietuvai nepriklausomybę, laikė mūsų intelligentiją, kalbą, papročius ir visa tai, kas yra lietuviška. Tai yra didelė viltis, kad mes pakilsti, sustiprėsim ir iš dabartinių vargų išeisim.

Nuosavybės teisių nustatymas dirbant žemėtvarkos darbus.

Vykdom žemėtvarkos darbus, tenka daryti įvairių žemės dokumentų. Nors tie dokumentai nepakeičia esamų nuosavybės teisių, tačiau, trūkstant pripažinimo dokumentų, gali būti imami pagrindu toms teisėms įroduti. Pripažinimo dokumentais laikoma: pirkimo aktas, testamentas, pasidalinimo ir dovanojimo aktas, „dannos“, „ilustracinių tabelių“ ir kiti dokumentai, kurie yra įregistruoti Vyresniojo Notaro tvirtovės ar hipotekos knygose.

Visi kiti žemės valdymo aktai, kurie neturi aukščiau pažymėto privalumo, nelalkomi pripažinimo aktais ir visuomet gali būti ginčyjami.

Dauguma mūsų ūkininklijos yra anū, prieš 1861 m. buvusių, dvaro baudžiauninkų anūkai, kurie vėliau, iš baudžiavos palluosuoti, gavo teisės išspirkti valdomają žemę nuosavybėn. Jems išduoti išpirkimo dokumentai buvo pavadinti „dannomis“, o Suvalkų žemėje — „ilustracinių tabelėmis“. Kalp „dannos“, taip ir „ilustracinių tabelių“ buvo išduotos viso kaimo vardu ir prie ju buvo pridėtas savininkų asmeninis sąrašas. Tos „dannos“ ir „tabelės“ buvo įregistruotos tvirtovės ar hipotekos knygose ir laikomos nuosavybės dokumentais. „Dannos“ ir „ilustracinių tabelių“ buvo duodamos kai kuriuose vienosedžiai yra būtina sąlyga — nustatyti kiekvieno žemės valdytojo teisės į žemę. Tiems asmenims, kurie turi pripažinimo dokumentus, tos teisės nusta-

leido žemę kitiams asmenims. Šie taip pat, mirties ar kitų kurių priežascių stumiami, jų tėvams duotą žemę perleido jau trečiemis asmenims ir t. t. Mūsų ūkininkai, nenorėdam, tarsi, nė matyt sudėtingą pripažinimo dokumentų sudarymo formalumą; iš tėvų paveldėtiems turtams pripažinimo dokumentų nedarė ir dažnalausia pasitenkinavo valsčių raštinėse tuo reikalau sudarytais dokumentais, arba, dar dažnai, tėvams mirus, išpėdiniai imdavo valdyti jų žemę ir iki šiol tebevaldo be jokių dokumentų. Net svetimiems asmenims žemų perleidimai buvo daromi namų aktais.

Smulkųjų bajorų žemėms niekados nebuvu sudaryta pripažinimo dokumentų, todel ir visokie jų žemės valdytojų pasikeitimai nuo senovės buvo daromi arba remiantis „slowo honoru“, arba naminiais rašteliais. Iš viso to aišku, kad didelė Lietuvos ūkininkų dauguma valdomajai žemei neturi pripažinimo dokumentų. Užtat sudaromi žemės tvarkomieji dokumentai tokiemis ūkininkams turi labai didelės svarbos ir atelyje jie palengvins nuosavybės ginčus teisingai išspręsti. Todel ir reikia žemės tvarkomuoju dokumentus stengtis sudaryti kuo tiksliausia.

Skirstant kaimus vienosedžiai yra būtina sąlyga — nustatyti kiekvieno žemės valdytojo teisės į žemę. Tiems asmenims, kurie turi pripažinimo dokumentus, tos teisės nusta-

tomas iš dokumentų. Tie, kurie gali jrodyti savo valdymą nuo senelių ar tėvų iš „dannu“ ar „tabelių“, yra neabejotini valdomosios žemės savininkai. Ten g', kur nuosavybės dokumentų néra, žemės valdytojų teisės į žemę reikia nustatyti pačiam darbo vykdytojui kaimo suelgose. Iš karto didesnose bylose tiksliai to darbo sutarkytį negalima, nes prie klemminio valdymo kaimo suelgia dažnai nežino, kas iš koklo mis teisėmis valdo žemę tuose klemuose, iš kurių suelgioje nebuvo atstovo, arba esamejį suelgioje atstovalai kai kada suteikia neteisingų žinių savo labui, tuo būdu suslaužindami kitą to pat klemo žemės valdytojų teisės. Todel ruošiant bylą sudarytasai nutarimas, kur išvardinami savininkai ir jų valdomieji plotai, dažnai turi defektų, ir juo remiantis projektą daryti negalima. Prieš projektą sudarant, reikia keletą kartų patikrinti minimą nutarimą ir papildomais nutarimais, protokolais ar sutartimis atitaisyti visus teisės ir valdomąjų plotų trūkumus. Tą darbą dirbant, bylos vykdytojui reikia atminti, kad kas žemę be ginčų valdo, tas daugumoje atsitikimų yra neabejotinas tos žemės savininkas. Vadinas, aškinant teisės pirmalausia jų turi faktinieji žemės valdytojai. Bet faktinų valdytojų sutikimu gali būti nustatytos ir tokieems asmenims teisės į žemę, kurie faktinali žemės nevaldo. Tokieems asmenims be teisomo įstaigų sprendimo negalima nustatyti teisės į žemę žemės tvarkomaisiais dokumentais. Pavyzdžiu, kaimo suelgia nustatė, kad kaimo ūkininkas X faktinali valdo savininko teisėmis valaką žemės. Vėliau ateina pasvykdytojų ūkininkas X ir pareiškia, kad nustatytas jam ka'm' sueigos plotas priguli ne tik jam — X, bet dar Y (broliui, švogeriu, žentui, sūnėnu ir t. t.). Jei X sutinka savo pareiškimą parašu patvirtinti, tuomet Y reikia skaityti to valako pažymėtosios dalių savininku. Bet jei kaimo sueiga priėjo išvadą, kad valaką valdo vienas X ūkininkas, o atėjęs vėliau Y be jokių dokumentų reikalauja jam to valako dalį atrėzti, tai Y pretenzijoms be X sutikimo negalima pasitikėti.

Surašomieji dokumentai, kuriuose skirstant kaimą vienosedžiai nužymimos ūkininkų teisės į žemę, néra nei pardavimo, nei perleidimo dokumentai, todel, nežūrint į valdomus plotus, jie nebus priešingi žemės reformos įstatymo 74 §.

Alškinant savininkų teises į žemę, drauge reikia nustatyti ir valdomus žemės plotus. Turint galvoje, kad savininkų teisės į žemę nustatomos dažniausia iš faktino valdymo, pačių savininkų askaičiuojamo, tai kaimiečiai susitarę gali nustatyti sau tokio dildumo teisės, del kurių jie patys sutinka ir nekella ginčų. Pavyzdžiu, kaimo suelgia nustatė ūkininkui A — 10 ha, o ūkininkui B — 12 ha ir del to nel A nel B nekelia ginčų. Vėliau, atėjė pas vykdytojų ūkininkai A ir B pareiškia ir pasirašo sutartį, kad skaldant vienasedžiai jie sutinka lygiomis teisėmis naudotis t. y. po 11 ha. Tokia sutartis taip pat neprieharaus įstatymams.

Žodžiu, kur néra pripažinimo dokumentų, savininkų teisės ir tų teisių kiekis nustatomas, kaip nori faktinieji žemės valdytojai jų sudarytais nutarimais, ar sutartimis. Jei savininkai, sakysim, del teisių kiekio nesusitaria, ar ginčyjas, tai tas kiekis nustasomas iš valdymo natūroje, rėžius matuojant. Néra didelės bėdos ir tuomet, kuomet bylos vykdytojui nepasiėktų tiksliai nustatyti žemės savininkų. Žemės tvarkomieji organai nuosavybės teisių nerūša, o palteka tai teismams rišti, todel įvykusį defektą tiksliai savininkai gali teismo kelu visuomet ištaisyti. Civiliniai įstatymai leidžia ginčytis iki 10 metų net del pripažinimo dokumentų.

Likviduojant servitutus ar dalinant bendrasias ganyklas suinteresuotų asmenų teisės pirmalausia nustatomos iš „dannu“ ar „ilustracinių tabelių“. Nesant „dannu“ ar „tabelių“, teisės į bendras ganyklas ar į servitutus dvarų žemėse gali būti pripažintos tik tų kaimų gyventojams, kurių valdomųjų žemų atskyrimas nuo dvarų rusų valstybės įstaigų liko nepabaigtas. Vadinas, tos rūšies bylos suinteresuoti asmenys priėmė turėti „dannus“ ar „tabeles“. Jei suinteresuoti asmenys pareiškia, kad šiu dokumentų neturi, tai reikia susipažinti su jų turimais, rusų valstybės įstaigų valdininkų ar dvarų savininkų išduotais, raštais, nutarimais, privalomais pasižadėjimais. Iš tų dokumentų visuomet paaiškės bylos aplinkybės. Jei matytis, kad rusų valstybės įstaigos kaimiečių žemės nuo dvaro nebuvo galutinai atskyry (galutinės atskyrimas buvo tik tuomet, kuomet surašytos „dannos“), o iš turimų dokumentų matoma, kad jie nuo senovės naudojasi bendrai su dvaru ganklomis ar servitutais, tuomet jų teisės

į bendrą ganyklą su dvaru ar į servitutus mūsų yra nužūrėtos įstatymais. Sunkiau, jei kaimiečiai pretenduoja į bendrą ganyklą ar į servitutus dvarų žemėse, bet jokių raštų tam reikalui neturi. Čia reikia liudininkų pagalba ištirti, nuo kurio laiko pretendentai pradėjo naudotis ganiava ar servitutais, koki gyvulių skaičių ganė bendrai su dvaru, ar atskirai servituto teisėmis, ar buvo pertraukos, ar naudojosi iki 1914 metų. Liudininkų parodymai paprastai turi mažos reikšmės nuosavybės ar valdymo teisėms nustatyti. Tokluose atsitikimuoose reikia mokėti liudininkus iškvosti.

Dauguma mūsų miestelių gyventojų yra išskirtę dvarų žemėse. Jei valdo miestelio ribose nedidelius pleclius, daugiausia činšo teisėmis. Činšas tai amžina nuoma. Činšo teisė gall būti irodyta: Lietuvos ir Lenkijos karalių privilegijomis, sutartimis, kontraktais, naminiais rašteliu, savininko prisišaipinimu ir visais valdžios organų raštais, jei juose aiškiai ta teisė paminėta. Lietuvos miestelėnai daugiausia turi iš dvaro įvairias metais išduotas knygutes, kuriose nustatytos činšo teisės į valdomus pleclius ir pareigos, kurias činšininkas privalo eiti. Mūsų miestelių činšininkai, elinant rusų valstybės įstatymais, taip pat turėjo teisę savo valdymus pleclius išspirkti nuosavybėn ir gauti jų „dannus“ (žiūr. IX tomas VII sk. 667—720 str.). Drauge su pleclais jėms galėjo

būti pripažintos bendros ganyklos ar servitutai dvarų žemėse, jei jie faktinal tomis teisėmis naudojosi (str. 691, aukščiau pažymėto įst.). Bet retai kur mūsų miestelėnai išsiplirklo savo pleclius ir gavo jų „dannus“. Beveik visuose miesteliuose jie tebevaldo savo pleclius činšo teisėmis. Prie rusų jie nenorėjo išsiplirkti tų pleclų todėl, kad drauge su „dannu“ išdavimu miestelėnai buvo prirašomi prie valstiečių luomo, kurio politinės teisės, palygint su miestelėnais, buvo žymiai slauresnės. Nenorėdami nustoti kai kurį politinį teislių, miestelėnai iki šiol tebevaldo pleclius činšo teisėmis.

Elinant servitutams ir bendroms ganyklos līkviduoti įstatymo 10 § prasme, reikia skaityti, kad Lietuvos miestelėnų činšininkų žemės rusų valstybės įstaigų liko nepabaglos tvarkytis ir neatskirtos nuo dvarų žemėlių. Todėl, nagrinėjant tos rūšies bylas, činšininkų pretenzijos del ganyklų ar servitutų dvarų žemės gall būti patenkintos, jei jie tomis teisėmis be pleclų nuo senovės naudojosi.

Baigdamas šiuos žodžius, kreipi gerb. skaitytojų dėmesį, kad čia kalbamu klausimu reikėtų prirašyti išilią tomą, nes kiekvieno piliečio teisės gall būti neapribotos, taip pat tos teisės gall turėti įvairių šaltinių. Todel nėra nė galimybės išsemiamai kiekvieną žemės teisę aprašyti.

M. D.

Dvigubas Kerno tacheometras

su dvejeta atspindžiu (žiūrone dvejetas atspindžiu).

Jau bus apie 40 metų, kai Švelcarijoje dirbant kadastro darbus pradėjo taikinti tacheometrinės nuotraukas. Pirmieji toklių nuotraukų bandymai nebuvu pakankamai tikslūs ir todel negalėjo būti plačiai taikomi praktikoje, pav. darant tikslias nuotraukas kalnuotose vietose. Ši defectą reikėjo panaikinti vartojant tikslėnius darbo instrumentus. Pačioje pradžioje buvo sudaryti specialūs žiūronai ir tacheometrinės reikos. Vėliau, darant horizontales nuotraukas, pradėjo vartoti tokias reikas, kurios galima būtų statmeniškai nustatyti į horizontą. Dar vėliau pradėjo vartoti reikas su noniuso padalinimais. Tuo būdu galų gale prielta 2—4 centim. tikslumo klaidos 100 metrų

linijos ilgyje. Tikslauslejl ilglams matuoti pasirodė prietaisai, kurios patiekė kadastro matininkas Nerfell. Ši prietaisą vėliau sukonstruavo firma Kerno ir Co Akc. Bendr. Aarau mieste.

Šlo prietaiso aprašymas yra Švelcarijos matininkų žurnale 1925 m. 11 knygutėje. Ištobullinti ilgio matavimą išeinant iš žiūrono okularo siūlų nebebuvo galimybės, nes minėtos 2—4 centim. klaidos 100-tul metrų atsirado todel, kad siūlais matematinių tikslų negalima nutaikinti į reikos padalinimus, kas prie šio matavimo metodo yra būtina salyga. Todel okularo siūlų principas gauti tikslėniems matavimams buvo atmettas ir atėjo mintis sukonstruoti ta-

cheometriju su dvejeta atspindžiu. Toksal būdas dar 1980 metais buvo anglo B. ir amerikiečio Richardo naudojamas. Kalip aukščiau nurodyta, toklo matavimo būdo ypatybės yra šios:

1) Netikslumas, kuris susidaro nuo siūlų taikinimo į reikos padalinimus, duoda mažesnę klaidą;

2) Del maio ilgio reikia daryti tik vieną kartą atskaita, nes su noniuso pagalba galima iš karto gauti tikslią atskaitą;

3) Susidaro tikslus, patogus ir greitas darbas.

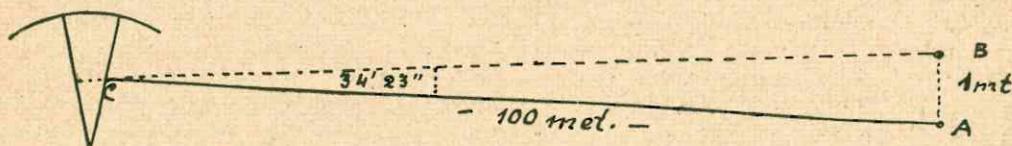
Pats tacheometro principas su dvejeta atspindžiu yra šis: imama aštrilakampė prizma, kurios linkis (duga) privalo būti aplie 1° . Šitoji prizma turi tą ypatybę, kad eliantis švlesos spindulys sulaužta ir sudaro naują kryptį; tarp pirmo spindulio ir sulaužusio prizmoje susidaro kampus lygus $34'23''$. Tas duoda spindulio naujos krypties nusisukimą nuo pirmosios krypties 100 metrų tolis lygiai 1 metrą (žiūrek bražlynje).

cipo, kuris vartojamas tik astronomijoe. Žiūrono objektivą skersai perplovė. Dvi pusės tos llnzos pastumė vieną nuo kitos per $\frac{1}{100}$ jų masto ir taip jas sutvirtino.

Žiūrint per tokį objektivą taip pat gauna ma du atspindžiu. Bet iš šio bandymo pasirodė, kad patogiausia yra taikinti aukščiau aprašytą prizmą.

Lig tol tojį pagrindinę Barro mintis buvo taikoma labai siauruose rémuose. Aiškinama tuo, kad: 1) mechanikams buvo labai sunku pagaminti achromatinį prizmą, net ir šiuo laiku optikos dirbtuvėms toks darbas sudaro labai didelį sunkumą, 2) visai suprantamas dalykas, kad toks tacheometras su dviem objektivinėm pusēm duoda atspindžius su parallaksu nuo $2''$ iki $4''$, kas 100 metrų ilgio sudaro 10—20 centim. klaidą. Tas instrumentas negalėjo nukonkuruoti paprasto siūlinio tolmačio. Ašku, kad toks instrumentas buvo reikalingas pageriniui.

Ir iš tikrujų 1924—1925 metais kadastro matininkas Albertas Arreger nutarė sukon-

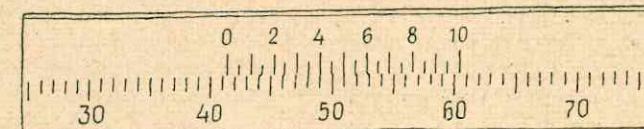
Bražlynas 1.

Jei dabar tokią prizmą pritaisyti prieš ar už žiūrono objektyvo ir jei pusė tos prizmos pridengtų objektivo skylytę, tuo met žiūrone matytuosi dvejetas reikos atspindžiu. Žiūrone abu atspindžiai bus greta paraleliai viens prie kito, ir tuomet vieną atspindį galima panaudoti kaip noniusą, darant atskaitą nuo kito atspindžio. Tai tokia šlo prietaiso trumpa teorija.

Dvejetų atspindžių žiūrone galima gauti ir kitais būdais. Ta pati firma Kerno 1922 m. sukonstruavo tacheometrį su dvejeta atspindžiu, prisiilaikydama geliometrio prin-

strukoli gerą paprastą tolmačių su dviem atspindžiais ir laimingai sulaukė gerų išdavų. Vasarą 1925 metais buvo padaryti jau bandymai lauke. Šiuo aparatu buvo dirbtas keletą mėnesių. Dėkui gautiems rezultatams, šis naujas matavimo būdas Švelcarijos pri siekusiu kadastro matininkų Tarybos buvo leistas visuotiniam naudojimui. Firma Kero ir Co nupirko patentą ir pradėjo tos rūšies instrumentus fabrikuoti.

Žiūrint iš to instrumento į reiką, žiūrone matosi tokis jo atspindis

Bražlynas 2.
Atskaita 41.25 metro.

Temperatūros įtaka į spindulio persilaužimą prizmoje kompensuoja atatinamu reikos nuo šilmos ištempimui.

Reikia atatinamu būdu dalinama brūkšnellais į centimetrus taip, kad, padauginus atskaita iš koeficiente 100, gaunama tikras tollis. Kaip matoma iš bražinio, nulinis reikos padalinimas dedamas dešinėje pusėje. Pirmieji 20 centimetrų tarpauja kaip noniusas padalinimo tikslumu 0,5 mm., kas tikrenybėje atatinka 5 centim. Centimetro dalis prie atskaitų galima lengvai įkainoti. Bandymai parodė, kad oro bangavimas nekludo tikslų atskaitų padaryti, nes prizma galima taip įtaisyti, kad noniuso padalinimai truputį liestų reikos padalinimus. Dešiniame reikos kampe daromas dar papildomas noniusas. Juo naudojamas darant atskaitą iš didelesnių tolimų ir esant galimoms kliūtimis viziruojant. Reika statoma ant ypatingo, tam reikalui pagaminto, štatio. Reikos aukštumas nuo žemės gali būti keičiamas nuo vieno iki dviejų metrų, žūrint į darbo aplinkybes. Štative yra įtaisymas, kuriuo galima tikslai nustatyti reikos nuo žemės pakelimą iki vieno centimetro. Ant štatio reikia gali būti stumdoma dešinėn, kairėn, priekin ir atgal, ir ypatingas dioptras duoda galimybės nustatyti reikos statmeniskai į viziravimo linę. Dioptrio tel-singa padėtis kontrolluoja teodolito žūronu. Stativas susideda iš metalinės lazdelės, kuri įstatoma į metalinę triubelę. Triubelė turi du ramsčius (kojukes), kuriuose stativas tvirtai pastatomas į žemę. Lazdelė turi cilindrinių lygių, kuriuo galima nustatyti reikos padėtis.

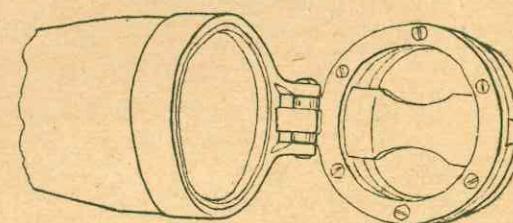
Dibant ypatingai reikia žūrėti, kad reikia būtų horizontalėje padėtyje. Taip pat reikia žūrėti, kad reika guliėtų statmeniskai su viziruotės spinduliu. Dibant, nelygu aplinkyb., reikia gali būti pastatyta ir vertikaliai. Bandymai parodė, kad refrakcinė klaida yra proporcinga tollo kvadratu.

Dibant su vertikaliai pastatyta reikia, reikia apatinė viziruotės linė imti vienu metru aukščiau augančios žolės. Jel pildytu sakytus reikalavimus, tai matavimo tikslumas prie vertikalių reikos bus del 100 metru tollo ± 15 cent.; 50 metru ± 4 cent.; del 200 metru ± 6 centim. Bendrai, tikslumas bus lygus $f=0,15(\frac{d}{100})$.

(Žūr. Jordano geodezija II tomas 184 §).

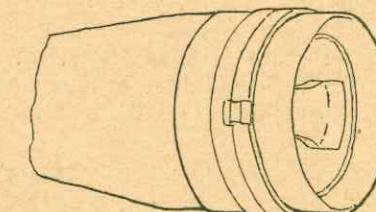
Dibant su horizontalėliai pastatyta reikia, kalbama klaida visai pranyksta.

Iš to, kas aukščiau sakyta, alšku, kad pačiu svarbiausiuoju dalyku konstruojant gera tolmači su dvieim atspindžiais yra parallakso panalkinimas. Bandymai parodė, kad vienos pusės objektivo linsos duodamieji daiktų atspindžiai žūrone būna nealškūs, neachrometriniai ir gallima pastebeti antruosis spektrus. Pavyzdžiu, jei imti lango stiklo rėmus, tai tie rėmai žūrone pasirodo alškūs ir naturalės spalvos. Jei

Bražinys 3.

pridengti objektivo apatinę pusę, tai lango rėmu atspindis žūrone bus nudažtas, būtent: viršutinis rėmu krantas bus lelijavas, o apatinis oranžinės spalvos; pridengus objektivo viršutinę pusę, pirma buvęs rėmu atspindžio nudažymas bus atvirkščius, t. y. viršutinis rėmu krantas bus oranžinis, o apatinis — lelijavas. Jei kuo nors, (pavliniuote) pridengti objektivą tuo būdu, kad būtų uždengta objektivo dalis horizontalėliai per vidurį taip, kad abu nepridengti segmentai (viršutinis ir apatinis) būtų lygūs, segmentai (viršutinis ir apatinis) būtų lygūs,

Bražinys 4.

tai atspindis žūrone bus alškus ir be jokio spalvotumo. Tuo bandymu galima išaiškinti parallakso buvimą, naudojant pusiau ilenkstą prizmą. Daiktą atspindis oranžinės spalvos susiprojektuoja toje pat plokštumo-

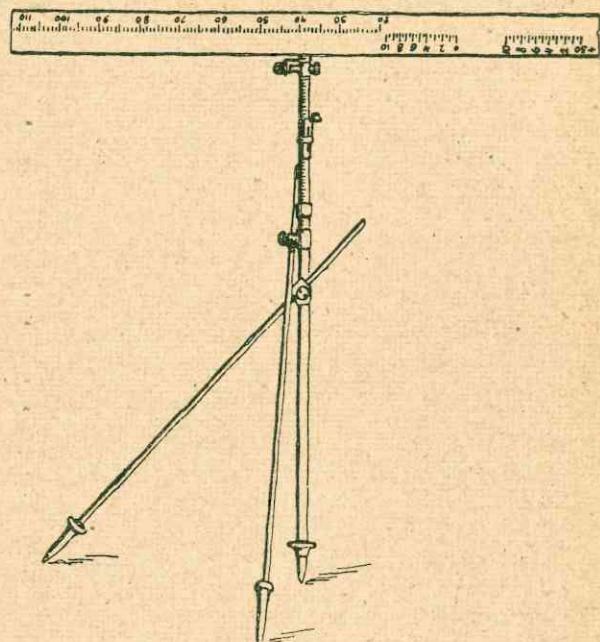
je žūrone su daikto dalimi lelijavos spalvos ir sudaro parallaksą. Šitas parallaksas pašalinamas, jei tiesiakampę ar apvalią prizmą nustatyti ties viduriniu objektivo. Prizmos plotas turi būti lygus pusę objektivo linzos ploto. Žūrone gaunami atspindžiai laisvi nuo parallakso ir nuo tokio prizmų, kurios visai uždengia objektivo langelio stiklą ir grėžtai centruotos yra su objektivu.

Atskaitos iš reikos duoda palinkusią liniją ilgius. Horizontalėms linėms gauti reikia iš palinkusios linės ilgio atimti palinkimo pataisą, gaunamą palinkusios linės ilgi padauginus iš Cos palinkimo kampo. Tam tikslui galima vartoti palinkusią liniją pataisų tabelę.

Norint duoti prizmai paprastesnės formos iš vienos šalies ir norint gauti alškių atspindžių iš kitos šalies, prizma buvo sukonstruota kaip dvi sudėtos kregždės uodegos, kaip parodyta bražinyje 3.

Tokia i rėmės įtaisytą prizma gali būti patogiai priširibuota prie žūrone objektivo. Prizmos rėmai turi šarnirą, kuriuo ji patogiai prijungiami prie žūrone triubos objektivo galo. Jei prizma nereikia naudotis, ji lengvai atsiska i šoną ir nekludo spinduliams elti per žūrone objektivą. Pati žūrino triubelė taip sukonstruota, kaip ją galima pervaesti per zenitą, tik per okularinių žūrone galą. Nors prizma daikto spinduliu žūrone nenusuka į šalį ir nekludo kamprus matuoti. (Žūr. br. 4) Vadinas, kampus matuojant galima prizma ir nesukti į šalį. Rodos, kad aprašyta dviejų atspindžių prizma yra geriausias ir patogiausias, tikslus linijų matavimo būdas tolmaččiu.

Teodolitams su dvejetų atspindžių reikia ypatingo reikia pasigaminti, kadangi žūrone dviejų atspindžių reikos padalinimai gali viens kita padengti. Todel reikia gaminama tokiu būdu, kaip nurodyta bražinyje

Bražinys 5.

Kaip Kerno tacheometru naudotis yra smulkiai aprašyta voklečių matininkų žurnale „Zeitschrift für Vermessungswesen“ 15, 16 ir 17 knygutėse, 1926 m., o taip pat Šveicarijos Matininkų Suviažiavimo veikale, 1925 m. Tas veikalas išleistas kadastro matininko Emil Stenegger Guellstr. 19 Schaffhausen (Švlez).

Iš voklečių kalbos vertė:

M. D. ir A. G.

P.S. Būtų malonu, kad Žemės Tvarkymo D-tas išrašytų keletą teodolitų su aprašyta prizma linėms matuoti.

M. D.

Mūsų profesijos suvaržymo reikalu.

Mes, matininkai, būsime vienintelė profesija, kuriuose yra atimta darbo laisvė Lietuvoje. Įvairių rūsių specialistai, amatininkai ir darbininkai gali imtis savo darbo nieko neatsiklausdami ir už savo darbų pasēkas atsako tik civilių įstatymu dėsniais. Pirmieji

tuo reikalu suvaržymai išėjo 1924 metais, išleidus krikščioniškam Ministerijai Kabinetui privačiamas matavimo darbams vykdyti taisykles. Bet dar daug didesnis mūsų profesijai smūgis suduotas „demokratinio“ Seimo išleisto žemės tvarkymo įstatymo 17 §.

Tenka konstatuoti faktą, kad to įstatymo projekto ruošėjai ir jo gynėjai Seime buvo mūsų profesijos žmonės, dabar gali tik tenka pasigalėti, kad savo laiku nepakelėme balso prieš tokį nežmonišką mūsų teislių slaurinimą. Žemės tvarkymo įstatymo 17 § sako, kad Žemės Tvarkymo D-tui leidus, žemės tvarkymo įstatymu numatytais darbus gali vykdyti ir privatūs matininkai. To pat įstatymo 3 § nurodo, kokie matavimo darbai dirbami žemės tvarkymo įstatymo pagrindais. Išgiliinus i 3 § turinį ir esmę, taikinamai jį gyvenimui, visus matavimo darbus, kokie tik gali būti Lietuvoje, galima priskirti prie žemės tvarkymo įstatymo numatytių darbų. Net situacijos nutraukimas, laikantis 3 § 4 punkto, jei to reikalauja bent $\frac{1}{3}$ suinteresuotų asmenų, gali būti priskirtas prie draudžiamųjų privačių darbų.

Ir iš tikrujų, pažvelgę į tam įstatymu vykdyti 1926 m. išleisių taisyklų projektą, matome, kad aplinkinės matuojamomo ploto sienos nustatymą taip pat apima žemės tvarkymo įstatymas. Tuo būdu tenka prieiti išvadą, kad visi matavimo darbai Lietuvoje, neišskyrus net situacijos nutraukimo, yra valstybės monopolizuoti, ir, apskritai, be jos leidimo matininkystės amatu negalima versitis. Jei, tuoju išleidus įstatymą, jo vyklinimo prižiūrėtojai reikalavo turėti leidimus tik kaimams skirstyti vienasėdžiai, tai paškui, ši įstatymą beaškindami, jie aptiko, kad kiekvienam paprasčiausiam matavimo darbui reikia turėti Žemės Tvarkymo Departamento leidimas. Kitąlį juk ir negalėjo būti, pažvelgus į žemės tvarkymo įstatymo 17 ir 3 §§. Įstatymo projekto ruošėjai kalba, kad jie neturėję tikslo mūsų profesiją suvaržyti, bet sudrausti tokius „šunmatininkus“, kurie save blogais darbais žemina mūsų profesiją ir be to norėję apginti mūsų ūkininkus nuo nesąžiningų matininkų. Deja, toks mūsų profesijos suvaržimas neapgynė mūsų nuo „šunmatininkų“. Matavimo darbas néra nusikalstamas darbas, nurodomas Baudžiamame Statute, o mūsų Konstitucija garantavo tokiemis darbams laisvę, todėl matuojantilei be leidimų, „šunmatininkai“, negali būti įstatymais baužiami. Geri gili technikai, nenorëdamai turėti nesusipratimą su matininkais, kurie, noredami suardytai darbą, kartais gali net policiją pasiekti, (keletą kartų praktikoje jau

buve), stačiai yra priversti imti tokius leidimus.

Mes gili gerai žinome, kaip kartais yra gaunami iš įvairių valdininkų leidimai.

Ne visada greitai surasi teisybė ir argi su tokiais asmeniškais reikalais kreipės į aukštesnį valdžią su skunda.

Inžinierius, susitaręs statyti namus ar tiltą, bedirbdamas, žinoma, gali apsirikit, ar tai netikusių medžiagų parinkti, ar šiaip neapsižiūrėti; gydytojas, neatspėjęs ligos, gali ligonui prirašyti tokį vaistą, nuo kurio ligonio sveikata ėmė ir pablogėjo; advokatas, klientui pažadėjęs išlošti bylą, dažnai atsiltinka—praloša, o tačiau šiem specialistams niekas nedrista statyti suvaržymu, kad, sakysim, jie savo klientus išnaudoja, nesąžinęgi. Matininkams gili mesetas apkaltinimas, suslaurinta jų teisés, kad jie, girdi, gali kartais be valdžios globos ar apsirikit, arba kitaip (negu valdžiai patinka) padirbtis. Mūsų žmonės juk patys yra laisvi savo teisės apsaugoti ir, prireikus, ras tam priemonių. Tam yra civiliai ir baudžiamieji įstatymai.

Panašių mūsų profesijos varžybių civilizuotame pasaulyje nėkur nėra. Net SSSR Respublikoje, kur griežto komunizmo idejų ūkininkai bandė persekioti matininkus už kaimų skirstymą viensėdžiai, net ir ten juristkonsultai išlaškino, kad matininko amatas nėra nusikalstamas darbas, ir dėl tos tatai priežasties n galima matininkų persekioti.

Mūsų Suvalkų žemė, Žemaitija, Pakuršė išėjo vienasėdžiai tik privačių matininkų dėka, ir niekas negali tvirtinti, kad tas darbas kenkė mūsų ūkininkams. Daug kaimų ir po Didžiojo karo išėjo vienkiemiais privačiu būdu, be valdžios globos, ir dėl to mažai teteko nugirsti skundu ar nuslylimu privačių matininkų darbais. Neretai atsiltinė, kad valdžios matininkai daug labiau nuvargia ūkininkus, po keletą metų skirstydami jų žemę viensėdžiai ir jokiu būdu uegalėdamai to darbo užbaigtis.

Paėmės čia keletą pastabų, šluo kviečiu savo draugus, Matininkų Sajungos Valdybą ir visuotinį Matininkų Sajungos susirinkimą griežtai protestuoti prieš tokį antikonstitucinių mūsų profesijos varžymą ir mūsų teislių slaurinimą.

Reikia tikėti, kad tautinė Vyriausybė, išgirdus mūsų balsą, atmes žemės tvarkymo įstatymo 17 § ir tuo sulygins mus su visais kitais Lietuvos pliečiais.

O kovai su „šunmatininkais“ galima surasti kitokiu priemonių.

Privatus matininkas.

Matininkų kursai.

1919 m. Žemės Ūkio Ministerija įsteigė Matininkų kursus, kurie veikė iki 1925 m. Ir išleido 6 laidas, davusias daugiau šimto eilinių darbininkų matininkų, iki šiai dienai einančių sunkias matininko pareigas. Balgusiems kursus yra išduoti pažymėjimai, sulig kurių jiems suteikiamos matininko teises, nors Ministerija propaguodama stoti į minėtus kursus, žadėjo suteikti ne tik matininko, bet ir aukštesniųjų mokyklų teises. Įrodydamai patiekame ištrauką iš skelbimų, tilpusių „Lietuvos“ dienraštyje 1920 metų Nr. 133.

„Valdžios žinios“. Matininkų kursai Kaune.

Yra Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerijos žinioje ir turi savo tikslu prirengti Lietuvai pakankamą skalčių matininkų žemės reformai vykinti.

I kursus priimami jauniai iš 16 met. amžiaus, išėjusieji 4 kl. gimnazijos, realinių miesto ir kitų mokyklų. Asmenys, kurie neturi mokyklų liudymų, bet yra tiek išsilavinę, kad tikslai galės elti sėkminges mokslių kursuose, turės laikyti kvotimus iš keturių klasų gimnazijos programos. Nuo mokinį reikalaujama, kad neturėtų užkrečiamų ligų ir didelių fizinių trūkumų. Mergaitės dėl ypatingų matininko tarnybos sąlygų į kursus neprilimamos. Mokslos kursuose neapmokamas ir tėsiasi 2 met. Kursininkai žemos metu gauna stipendijos po 75 auks. kas mėnuo, o vasaros metu stipendijos padidinamos.

Kursuose dėstomi šie dalykai: algebra, geometrija, trigonometrija, fizika, geodezija, matavimo ir žemės tvarkymo įstatymai, juridiniai dalykai, miškų ūkis, agronomija, kultechnika, lietuvių kalba, planų braižymas, kalligrafija. Be to, kursuose bus įsteigtas mėlieracijos skyrius, kur bus dėstoma:

pelkių nusausinimas, nivelliacija, kelmynų ir pievų pagerinimas.

I kursus priimamas aprėžtas mokinį skaičius ir ne daugiau, kaip 40.

Vasaros laiku visi kursininkai privalo važiuoti praktikos darbo dirbtu pirmą vasarą keturiems mėnesiams, o antrą ne mažiau dviejų mén.

Išklausę 2 mt. teorijos mokslių, atlikę 2 vasaros praktikos darbus, kursininkai gauna tam tikrą lėdymą aplie baigimą matininkų kursus ir pakeliami į matininko laipsnį.

Už gaunamą stipendiją baigę kursus, privalo būtinai tarnauti matininkais 2 mt. Žemės Ūkio Ministerijoje, gaudami nustatyta algą.

Matininkų kursai turi aukštesniųjų (vidurinių) mokyklų teises.

Žemės Ūkio ir Valst. Turtų Min. Valdytojas
(pas. J. Tubelis).

I. e. Žemės Tvarkymo ir Matavimo D-to Direktorius
(pas. M. Dauknys).

Deja, nors būvo plačiai paskelbta, net atskirais atsišaukimais mokiniai į kursus pritraukti, bet balgusiems neduota aukštesniųjų mokyklų teisė, o visi, baigę kursus, moksleiviai laikomi tik eiliniais darbininkais. Dar keletai metų praslinkus, baigsis žemėtvarkos darbai, alšku, matininkai atsidurs negalimoj padėtyje, nes toliau mokyti tuo tarpu visiems durys uždarytos. Taigi čia administracija žmonėms yra padarusi žymų nuostolių.

Dar perėltas metais balgusių kursus matininkų grupė įtelpė Lietuvos Matininkų Profesinės Sąjungos Valdybai pareiškimą, prašydamai daryti žygį, kad išėjusiemas matininkų kursus būtų sutelkti aukštesniosios mokyklos teisės.

Matininkų kursų I-oji laida

Pirmomis nepriklausomo gyvenimo dienomis mūsų Vyriausybė atkreipė dėmesį į mūsų žemės ūkį — rėžiuose vargstančius kaimus. Jau 1919 m. — sunkiai tėvynės atstovyto laikais, buvo įsteigti matininkų kursai — davusieji vos 12 darbininkų. Šiandien mes turime apie 160 matininkų.

Vidurinėje eilėje, iš kairės į dešinę, lektoriai: — M. Dauknys, Kaunas, S. Dirmantas, P. Matulionis, V. Račkauskas, R. Skipitis ir K. Šakenis.

Pirmieji išleistieji matininkai: I eilė — J. Šakovičius, Ivanauskas, Hurčinas.

II eilė — J. Radvila, V. Moncevičius, J. Gužys, K. Gudinas, B. Radvilavičius.

III eilė — A. Bortkevičius (miręs), J. Petrauskas, Pr. Bradauskas, S. Valaitis.

A. a. Jonas Baltrušaitis.

* * *

Ir dar viena auka... ir vėl vienas kapas.
Dar viena močiutė pravirko gailiai:
„Ak, kietas, taip kietas gyvenimo takas!
Ak, mielas sūneli, taip greit pavargail“

Bet tyli bernelis. Nuvyto jau gėlės.

Ir rūščiai kvatoja beširdė mirtis.

Ir stūkso vien kapas, ir šukauja vėjas,

Ir alpsta skausmuose močiutės širdis.

Ir mūsų, kas metas šeimyna retėja.

Juk dar nesužélė senieji kapai,

Kur draugą Volodką, Plaučiūnų lydėjom...

Baltrušaitį Jonai, ir tu pavargai!

Talp rašo Juozas Ramusis, minėdamas nelemtajį perelį metų vasaros ivykį, kai tragedijai balė savo gyvenimo dienas vos 27 m. amž. sulaukęs matininkas Jonas Baltrušaitis, kurio mirtis nustebino ne vieną pažinusį jį — bendradarbij. Prisiminė 1919 m. šilta pavasario diena. Traukinys skubėjo Šiaulių link. Su Baltrušaitčiu važiavome į praktikos darbus. Mūsų veļduose spindėjo džiaugsmas. Štai po vargingo miesto gyvenimo, nervingų kvotimų, važiuojame į laisvę, į sodžius. Manėm, tai kaičias vasaros dienos būsime žaliuojančiuose laukuose. Neapsivylėmė. Sodžiuje gretai pripratome prie naujų apystovų, susipažinome su kaimečiais, kartu guriuojome laukuose. Be galio tikro tos jų pasakos ir įvalrus nuotykių. J. Baltrušaitis buvo ypatingai kaimečių mylimas. Matininkui-tvarkytojui besvarstant kaimo suelgoje įvalrus

žemėtvarkos klausimus, Jonas rašydavo protokolus, o kalmiečiai būdavo išlikinė ir iš širdles tikrai linkédavo greitai būti tikru „kamarninku“. Sekmadieniais važiuodavome bažnyčion, džiaugdavomės naujas išpu-džiai ir sielejo buvome laimęgi. Baltrušaitį mylėjau už jo atvirumą, už draugiškumą ir jautrią, gallestingą širdį.

Bet šandien visi prislėmimai, tai lyg gražus sapnas — nesugražinamas, gl valzduotėje vien kapas, rūstus, šaltas... Balgės mokslą, išėjo gyvenimą, gal dar nevisai tepasiruošęs, ir kely suklupo, nes gyven-

mas juk kaip ir amžinai alkana hlena, reikalauja auką. Būdamas geros širdies žmogus, pasiduodavo įvairių lšnaudotojų įtakai, išivéle į „Bakcho“ bangas ir—paskendo...

Liaudime, netekę vieno geresnių bendradarbių, kurį beširdis likimas priglaudij į šaltą kapą. Tavo mirtis, Drauge, giliai išmigo širdin, o Tavasis gl kapas bus neliemojo nuotykiu liudininku, gl mes gyvenime stengsimės eiti geruoju keliu.

Ilsékis amžinoje ramybėje!

L. Str.

Matininkai gyvena ypatingose sąlygose: vos tik išaušta gražus pavasaris — visi važiuoja į sodžius ir iki vėlyvo rudens dirba laukuose. Taigi beveik 7–8 mén. matininkas savo bendradarbio negali sutikti. Visai kitaip gyvenama žiemą. Visi suvažiuoja į bražyklas, tikrina atliktus darbus, bražo nuorašus, ruošia ateinančią metų darbams. Čia mes matome dalį Kauno bražyklas matininkų su savo rüpestinguoju Bražyklas Vėdėju p. A. Gerinu priešaky (vidury sėdi).

Draugui A. Kriščiūnui paminėti.

Dar vakar džiaugės jo širdis,
Krūtinė jautė jauną jégą,
Šandieną tylos apglobtas jis,
Šandieną karste jis jau miega.

Dar vakar drąsus ir stipius
Pirmyn į laimę skynė taką,
Šandieną lydė į kapus —
Ir juodos vėlavos vien plak.

Bašl jaunystėje mirtis,
Kada gyvybė skleidžia žedą,
Kada vilioja ateitis,
Kada širdis vien himnus gieda.

Ir štai piktadario ranka
Sudarkė žydintį vaiką.
Ilsėtis jam dalis lemta,
Mums paminėti jį beliko.

Juozas Ramus.

Vincas Balčiūnas-Barzda.

Senieji dārbininkai.

Sulaukti 68 metų amžiaus, išsibastyti po įvairius kampus, 46 metus išbūti matininku, o, tai jau yra žymus gyvenimė lat-kotarpis. Ne kiekvienam tokį gražių metų valniko tenka sulaukti, kalp kad sulaukē mūsų bendradarbis matininkas Vincas Balčiūnas-Barzda. Todel nors trum-pais bruožais paminėsime mūsų senello bendradarbio kal kuruos gyvenimo trupinius.

Gimė 1860 metais liepos 15 dieną Bliešių kaime, Ezerėnų apskr., Dusetų valsč. Pradžios mokslus éjo Ezerėnų apskrities mokykloje, kurą 1878 metais baigęs išstojo

į Pskovo matininkų mokyklą. Šią mokyklą balgė 1881 metais. Dabar susilaukė 46 savo specialybėje darbo metų. Tai bus be-ne pirmas lietuvių valstiečių baudžiauninkų sūnus, išėjęs šios rūšies mokslus. Jubiliatas dildžiumą tarnybos metų dirbo Rusijoje. Nuo 1882 w. iki 1891 m. tarnavo miškų žlinyboje; nuo 1891 iki 1899 buvo „Udielų Žlinybos“ matininku (Udielai — rusų impe-rijos caro giminų žlinyba). Nuo 1899 m. iki 1917 m. dirbo valstiečių banko daibus Pavolgyje. Nuo 1917 m. iki 1921 m. buvo matavimo skyriaus vedėju Baškirų Respublikoje. 1921 m. grįžo Lietuvon, kur éjo

matininko-revizeriaus ir žemės tvarkytojo pareigas. Dabar turi 68 metus.

Būdamas nuo 1923 m. vasario 1 d. iki 1927 m. spalį 1 d. sulenkintame Trakų apskrity žemės tvarkytoju, Vincas Balčiūnas-Barzda pasižymėjo lietuviu dvasla. Per savo 5 metų tvarkytojavių išparceliavo apie

35.000 ha žemės. Šis didelis darbas reikalavo išvermės ir pasišventimo, kaičio daug sveikatos. Tuos nuopelnus ivertins tik istorija.

Talgis ir tollau linkime mūsų gerb. bendradarbiul dirbtį mūsų tarpe dar ilgus metus!

Juozas Perekšlis.

Mūsų Jubiliatas.

1928 m. sausio mėn. 7 dieną Žemės Tvaikymo Departamento matininkai minėjo savo bendradarbio Perekšlio Juozo 30 metų tarnybos sukaktuvės. Jubiliatas gimus 1875 m. Lebniškių kaime, ūkininkų šeimoje. Baigęs 6 Panevėžio realės mokyklos klases, istojo Pskovo matininkų mokyklon. Čia baigęs ir atlikęs karę tarnybos prievoles, istojo Petrapilio miškotvarkos įstaigą „Udienly Okrog“. Jau 1907 metais, sunklai priespaudos rankai dar tebeslegiant kraštą, matininkas Perekšlis, pasiligęs gimtujų tėviškės laukų, grįžo Lietuvon ir pastojo tarsi auti matininku Kauno Žemės Tvaikymo

Komisijoje. Būdamas panevėžietis ir dirbo daugiausia Panevėžio apskrity. Deja, užėjus karui, buvo pašauktas karluomenėn ir, baigęs Petrapilly Topografų mokyklą, tarnavo karininku-topografu Generaliniam štabui. 1918 m. pabaigoje vėl grįžo gimtinėn, stojo Lietuvos karluomenėn ir buvo pasirūptas Suvalkų komendantu. Paskui—Panėvėžio intendantu. Mylédamas tuos sodlius, iš kurių pats kilęs, vėl stojo matininku Žemės Tvaikymo Departamentan, kur lamente ir sulaukė 30 metų darbo sukaktuvė.

Per 30 savo sunkios tarnybos metų ger-

blamasis Jubiliatas pasižymėjo savo dorumu, mokėjo liaudy igyti simpatijos, draugų gl̄ buvo ir yra gerblamas ir mylimas. 1928 m. sausio 7 dieną matininkai turėjo

progos pasveikinti savo gerajį bendradarbij su Jubileumi — palinkėti Jam kloties ir toliau taip gražiai dirbtį mūsų tarpe. Ilgalaus metų

Staliuko (menzulės) istorija.

Prieš XVII amžių nieks nežinojo aplie staliuką. Nors žinomas prancūzų geometras Mallet savo 1702 metais išleistame praktikinės geometrijos veikale min', kad staliuką žinoję jau labai senai — romėnai, tačiau romėnų senovės statybos ir technikos veikaluose nėra nieko parašyta apie kalbamajį instrumentą. Pirmas staliuko aprašymas pasirodė Vokietijoje aplie 1619 metus, bet tame aprašyme buvo praleistas jo išradėjo Jono Praetoriuso vardas. Iš čia staliuką gana ilga vadinė praetorijiniu, o lotyniškai — Menzula Praetoriana. Staliuko aprašymo autoriumi buvo Daniellus Šventeris (gimęs 1585 m., miręs 1636 metais) Altdorfo Universiteto hebrajų kalbos profesorius. Gabus kalbininkas įdomavosi praktikine geometrija, skaltydamas vokiečių Šmidt'o ir Hirschfolg'o veikalus. Paskui Šventeris studijavo Euklidės'o veikalus, bet nieko nebūtų galėjęs padaryti be Altdorfo Universiteto matematikos profesoriaus Jono Praetoriuso pagalbos. Praetorius išmokė Šventerį geometrijos ir supažindino jį su savo išrastu matavimo instrumentu — staliuku. Praetoriui mirus ir nepalikus to išradimo aprašymo, jo mokinys Šventeris ėmė skelbti tą išradimą, išspausdinęs du kartu atskirus veikaliukus apie staliuką, paskui gl̄, vleną tų veikaliukų prijungęs i 1627 metais jo išleistą Praktikinę Geometriją. Tada dauguma mokslo veikalų buvo rašoma lotynų kalba, o Šventeris savo Praktikinę Geometriją paraše vokiečių kalba. Tas Šventerio žingsnis dar greičiau išgarsino žinią apie staliuką.

Šventerio Praktikinė Geometrija susideda iš 4 dalii. Pirmose dviejose dalyse talpinamos elementarinės geometrijos ir matavimo žinios, trečioje dalyje elna jau smulkus staliuko aprašymas, kaip jis vartoti ir kaip juo tiksliame risti įvairius uždavinius; ketvirtame tos knygos skyriuje yra aprašytas matavimo instrumentas Raveitos iš Mediolano.

Staliuko aprašymas pas Šventerį prasidėda:

„Pirmausia tegu tau dailydė padarys iš kriausės medžio (tuo atveju — geriausia) lygią lentą, gerai nuobliuotą, sakysim, vieno colio storumo, arba net ir mažiau, kaip sau tik nori, o i kvadratą i visus keturius šonus po 15 colių. Kad lenta nuo džiovinimo neišsilenkštų, du jos šonu aptrauk lentelėmis. Gali taip pat tokią lentą padaryti sukljavęs dvi ar daugiau plonytelių lentelių.“

Aišku, kad analis laikais jokių dirbtuvų matavimo instrumentams dirbtį nebuvo ir pats technikas turėjo žinoti, kaip pasidirbtį instrumentą.

Nuo to laiko staliukas—menzula—plito po visą Europą ir tuo iki šiol tebedirba matavimo darbus.

Kada staliukas pirmą kartą pavartotas Lietuvoje, tikrų žinių nėra, tačiau teko matyti iš Lietuvos teritorijos tuo instrumentu padarytą planą jau 1785 metais.

M. D.

Laiškas.

Apysakaitė.

Tu sakai, kad nėra geresnės tarnybos, kaip matininko: čia tau tyras, kaip kūdikio siela, oras, ir miškal, ir paukščiai, ir gėlės laukuose, ir siūbuojanti benokstą rugiai... Tu manai, kad mus, matininkus, supa kultūros nesugadinti, valsingl, svingl ir melius kalmo žmonės, kurie tik vieno težluri: kaip čia ponui matininkui įtikti, kaip jি pa-važinti, priimti.

Liaudis! — kiek daug tuo žodžiu pasakoma! Čia, toje liaudyje, gime mūsų turtinglausios ir poetinglausios pasauly daineles, mūsų gražios pasakos, žodžiu — visi tautosakos turtai, kuriuose taip didžiuojamės prieš kitas tautas.

Laimingas, tu sakai, matininkas. Jis taip artimai suelna su liaudimi, tuo mūsų pirmosios kultūros lopšiu. Kiek čia ištekilių gali rasti savo sielai, kokį dar nežinomą perlų gall iškasti liaudies kūrybos kasyklose.

Sakaisi tepažįstęs mūsų kalma tik iš literatūros. O, anot tavęs, būtum laimingas, jei galėtum pažinti tą garbinamą kalma gyvą ir tikrą. Nubodo tau miestas, raštiniés darbas, miesto pramogos, veidmainingas miestiečių lipšumas, sugadintoji ir iškraiptyoji jų dora, kurios, tiesą pasakius, mieste visai nebéra. Ten, kaime, viskas tikra: nuoširdus svetingumas, tikra užuojauta, nenuduotas lipšumas. Ir nuslypsojęs dar priduri: nefalsifikuotas sviestas, šviežias pienas, klaūšiniai ir... mellios kalmo merginos.

Su tavo, drauge, išvedžojimais tenka sutiki, bet talpogi čia pat tenka pripažinti, kad kaimą tu pažisti iš tikruju tik iš literatūros. Tikrumoje jis truputį kitoks. Klausyklis — papasakosiu keletą kalmo gynenimo bruozų.

* * *

Buvo jau penkeri metai. Tuomet ir aš apie matininkystę maniau taip pat, kaip kad šandien tu. Kalmas mano vaizduotėje buvo skalstus, tyras ir kiltokiu dvasios geryblų kupinas. Ji supo ošlantiejį miškal su paukščiais ir gėlėmis, ten gyveno kultūros nesugadinti piliečiai; darželluose, lals-

tydamos rūtas, dainavo skaisčios merginos. Žodžiu — gyva poetinė idillija.

Mat, tik ką buvau baigęs matininkų mokslus, teturėjau 20 metų ir buvau dideilių svajotojas. Tais metais pirmą kartą važiavau į savistovį kalmo skirstymo vienėdžiaus darbą. Buvo velybas pavasaris. Dabar tai jau visur kur žymu krašto pažanga, net ir mūsų kelai kasmet įmanomesni, bet anuomet, ypač pavasarį ir rudenį,—neduok Viešpatie! Tai bent būdavo purvas! Ne važiavau, bet plaukė plaukiau klaūrą dlenelę, girdžėjo ir daužesi duobėse vežimas; net skaudu buvo žūrėti į nusivarlus, iki ausų apsitaškusių arklius.

Apsigyvenau turtingo ūkininko seklyčioje. Tamsus ir nejaukus butas, bet juk tai kaimas. Tam jis ir kalmas, kad čia būtu tokios, o ne kitokios seklyčios. Toje seklyčioje ir yra visa kalmo ypatybė ir savybė—reikia tik suprasti ir vertinti. O koks melius ir valšinges šeimininkas! Vis stengiasi svetij kalbinti, kad tik nenuobodžiautų. Atneš alaus qasotį.

— Skanus alutis, geresnis už bravoirinį, stengluosi įtikinti šeimininką.

— Ne koks, — sako šeimininkas: salyklas gavo truputį papelėti, būtų geresnis buvęs.

Šeimininkė atnešė vakarėlę—tradicinę, išdžiovintą dešrą ir arbatos stiklinę. Man ant kelių rankšluostį paklojo.

— Prašau kąsi ką bematydamas. Pyrago nespėjau iškepti—labai atsilpraus. A, Jezus Marija! visai apkvaišau — šaukšteliu nepadaviau...

Ir susigedusi išbėgo.

O čia šeimininkas tėsia:

— Tarėmės su kalmynais, kaip čia tamstā laikytis. Siulė ir primokėti, jei aš tamstā valgydinsia. O aš jiems sakau: pas mano gyvens, pas mane ir valgys. O pinigų man nerelkia—vieną žmogų išmaištines ne-nublednésiu.

Žodžiu, mano šeimininkai paliko man gražią ir gilią išpuštį.

Pradėjau dirbtį. Pirmą kartą pastebėjau, kad Lietuvoje Irgl nemaža esama pelklių, o jas tenka išbraudinti vis tiems matininkams. Nors batai ir geri, bet vakarą mano kojos

visuomet buvo šlapios. Dabar po penkų matavimo metų galu pasigirti jau turis nuosavą „barometrą“: prieš darganas suokia mano vienos kojos sąnariai. Tur būt reumatizmas pradeda graibyti.

Bet anuomet „barometro“ dar neturėjau ir aple jį nė negalvojau. Darbas, man rodėsi,—gyvas ir įdomus.

Paskui prasidėjo jau nemalonumai. Sudarant vienasėdių projektą, pasirinkdami sklypus ūkininkai keldavo smarkius ginčus; ištisas dienas uždavo jų sueigos ir vis negalėjo prieiti prie susitarimo. O kai sklypai buvo ūkininkų pasirinkti ir reikėjo vykdyti projektą, atėjo mano šeimininkas ir pasakė, kad jis apsilgavęs, paėmęs menkos vertės sklypą, nors ir pasiraše, bet vis delto projekto dabar negalės pripažinti.

Kas veikti?

— Tamsta pats kaltas,—sakiau jam,—niekas tamstai sklypo neužmetė, jis laisvu noru paėmė, pasirašel. Reikėjo pirma pagalvoti, o dabar jau vėlu.

— Žinau, kad aš kaltas. Bet argi yra tokia teisė, kad vieną žmogų kaimas galėtų nuskriausti?

— Mielas žmogau, kas tamstą skriaudė? Galėjai pažinti byle kurį sklypą — pati geriausij. Kartoju, niekas tamstai sklypo neprimetė.

— Na, o jei tamsta panalkintum ūkininkų sutartį, paalškintum jiems, kad jā

pamelei ir pareikalautum pasirašyti kita. Aš tos kitos sutarties nepasirašyčiau, ir būtų galima sklypus pasiskirstyti iš naujo. Aš tamstai užmokėčiau kiek reikalautum, — pridurė pašnibždomis.

Palaikytį gerus santyklius su savo šeimininku būtų gerai, bet jei mūsų drauginiumas tegalimais išpildžius jo tokius reikalavimus, tai, žinoma, teko man atsisakyti.

Prasidėjo atšalimas. Šeimininkė atsisakė duoti valgi.

— Valgydinau matininką tris savaites ir gana. Tegu dabar kitas valgydina! — kalbėjo jis kalmo įgalioniniams.

Pabalgiau kaime darbą. Išvažiuodamas klausiu savo šeimininko, kuris liko nepatenkintas savo žemės sklypu:

— Kiek norėsi iš manęs už valgi?

— Šeši litai į dieną.

— Tur būt tamsta skaltai ir už butą su kūru ir švlesą?

— Ne. Butą privalome tamstai duoti veltui, bet valgi ir patarnavimą tamsta apmokėsi.

Tuomet buvo vos tik pasirodė litai. Ir šeši litai į dieną buvo labai didelis užmokesnis. Bet nleko neveiksi—teko mokėti.

Baigęs darbus, išvažlavau. Nepatenkin tieji sudarytais sklypais pradėjo ieškoti kelių ir būdų sudarytą projektą suardyti — ir émėsi visokių prieponių.

(Bus daugiau)

KRONIKA.

Pakeitimai Žemės Ūkio Ministerijoje.

Inž. M. Chmieliauskas, buvęs Panevėžio apskr. žemės tvarkytoju, skiriomas Žemės Reformos Departamento Direktoriumi. B. Galvydis — Tauragės apskr. žemės tvarkytojas, skiriomas Panevėžio apskrities žemės tvarkytoju. L. Straukas — Trakų apskr. žemės tvarkytojas, skiriomas Tauragės apskr. žemės tvarkytoju. M. Jasulevičius, Žemės Tvarkymo Departamento matininkas, skiriomas Trakų apskr. žemės tvarkytoju.

Žemės Reformos Valdyba

Ieidžia įstatymų ir aplinkraščių rinkinių, ku-

ris greit pasirodys spaudoje. Jame tilps:

I. Įstatymai.

1. Žemės Tvarkymo įstatymas (Vyr. Žin. 200 nr. eil. 1348 nr.)

2. Įstatymas servitutams ir bendroms ganykloms likviduoti (Vyr. Žin. 96 nr. eilės 785 nr.)

3. Valstybės tarnautojų atlyginimo įstatymo pakeitimas (Vyr. Žin. 159 nr. eilės 1127 nr.)

Premijos davimo įstatymas.

4. Įstatymo valstyb. tarnaut. keliomis išlaikomis atlyginimų pakeitimas (Vyr. Žin. 211

nr. eilės 1397 nr.). Žemės Tvark. Komisijų nariams atlyginimo įstatymas.

5. Mokesnio už išduodamus planus ir dokumentus įstatymas (Vyr. Žin. 165 nr. eil. 1156).

II. Instrukcijos ir taisyklės.

6. Žemės tvarkymo ir matavimo darbams privat. būdu vykdyti taisyklės (Vyr. Žin. 135 nr. eil. 1000).

7. Žemėtvarkos darbams vykdyti instrukcija.

8. Servitutams ir bendrosloms ganykloms likviduoti, įstatymui vykdyti taisyklės.

9. Žemėtvarkos techniška instrukcija.

10. Keliamas ir grįviamas projektuoti taisyklės.

11. Žemės tvarkymo įstaigų tarnautojų premijų taisyklės.

12. Žemės Tvark. Departamento ravizoriams instrukcija.

13. Kameraliams darbams atlikti taisyklės.

III. Priedas.

14. Plukdomų upių sąrašas.

15. Naujai projektuojamų plentų sąrašas.

16. Esamų plentų ir vandens kelių paskirstymas rajonais.

IV. Melloracija.

1. Žemės nusavinimo reikalams tvarkyti įstatymas.

2. Jūrinė melloracijos instrukcija.

2. Techniška melloracijos instrukcija.

V. Kaimo statyba.

Rinkinys išels iš spaudos apie balandžio mėn. pabaigą, vislems bus išsiuntinėta į komandiruotės vletas. Be to dar prieš išvyksiant į lauko darbus, bražyklose bus paskaitos supažindinimo tikslu su rinkinys statomais reikalavimais. Be to šiai metais vpatingas dėmesys bus kreiplama darbu

kokybei pakelti. Projektai turės būti derinami su melioracijos darbais. Perelė metų praktika yra parodžiusi, jog kai kurie projektai neataitinka elementariniams statomiems reikalavimams.

Matininkų kursai.

Nuo šių metų kovo mėn. 1 dienos prie Žemės Tvarkymo Departamento yra įsteigtas matininkų kursai, kuriuos lanko 51 asmuo. Į kursus daugiausia stoją baigusieji 6–8 gimnazijų klasės. Mokstas kursuose suvertartytas tokiu būdu: teoretiniai dalykai einami 1 metus, praktikos — 4 mėn. Šių metų vasarą, po 4 mėn. teoretinių pamokų, moksleivai bus siunčiami 2 mėn. praktikos darbams į apskričius—pas dirbančius matininkus. Sugrįžus iš praktikos darbų, teoretinės pamokos tėsis 8 mėn. ir paskui, balę klausyt teoretinės pamokas ir išlaikę kvotimus, po 2 mėn. praktikos darbų klausytojai bus skirti III eilės matininkais.

Matininkų paskirstymas į apskritis.

Šių metų lauko darbams skiriama į Alytaus apksr. 6 matininkai, Biržų—8, Kauno—9, Kėdainių—10, Kretingos—11, Marijampolės-Šeinių—7, Mažeikių—4, Panevėžio—16, Raseinių—10, Rokiškio—11, Šiaulių—21, Tauragės—10, Telšių—8, Trakų—7, Ukmergės—8, Utenos-Ezerėnų—13, Vilkaviškio—Šakių—3.

1926 m. Telšių leidžiamas laikraštis „Žemaičių“ nr. 25 įdėjo straipsnį, kuriame matininką V. Korevą išvadino kyšininku. Šią bylą 1927 m. rugpjūčio mėn. 31 d. išnagrinėjęs Telšių Nuovados Takkos Telšėjas šmeižką nubaudė 2 savaitėms kalejimo. Tokiu būdu „Matininko“ Nr. 2–3 straipsny „Mūsų uždaviniai“ žinią, kiek jinai liečia V. Korevo asmenį, mums malonu atšaukti, kad čia tik „Žemaičio“ paleistas šmeižtas.

Spaudos apžvalga.

„Lietuvos Žinios“ 1927 m. nr. 205 straipsny — „Kaimas reikalingas demokratiškos intelligentijos“ — kelia intelligentijos santykius su kaimiečiais. Esą, šių dienų Intelgentija, mokytoja, matininkai, agronomai labai dažnai susiduria su kaimu, bet jų neįražūs darbal suteršla intelligentų vardą. Straipsny duodama pavyzdys, kaip Panemuunėly jaunimas juokiasi iš matininko, o kitur — girtuoklavimas ir paleistuvavimas. Mokytojai, esą, klėtis lanko ir t.t. Žodžiu, straipsnio autorius—kaž koks P. Krukevičius, miglotais išvadžiojimais ēmė teršti atskirų profesijų žmones ir stato reikalavimą, kad „dabartinės mokyklos jiems išleistų demokratišką intelligentiją, kuri nevengtų kaimo, veiktu kaimiečių tarpe“..

Kalbant apie intelligentijos santykius su kaimu, reikia pirmiausia pažinti darbo sąlygas, pav., kad ir matininko, o paskui jau rašyt. Matininkai, dirbdami kaimuose, yra apkrauti darbu ir įtemptoj atmosferoj, nes ten, kur liečiama nuosavybės teisės, matininkai turi pasistatyti atatinkamoj aukštumoje ir vengti artimų su kaimiečiais santykijų. Priešingai, jei savo santykius pradės tvarkyti „demokratikai“, tuo bus ižtūrėtas šališumas, galimas susibūliaiavimas, o iš to visiem žinomas pasekos. Matininkas turi išlaikyti kalpo valdžios atstovo autoritetą atatinkamoj aukštumoje, duoti patarimus grynių savo profesijos ribose ir į jokius artimesnius santyklius su kaimiečiais ne suelti. Todel gaila, kad „Lietuvos Žinios“ demokratiskumo vardu teršia atskirų profesijų žmones.

„Mūsų Rytojus“ 1927 m. nr. 9 str. „Gielėlau į viensėdžius“ — skundžiasi, kad Kauno apskritys daug kaimų neišsiskirsčius iš vlenklemių, ūkininkai varsta, nes kai kurie ūklai turi iki 180 réžių. Toliau korespondentas ima pavyzdžiu Pedžių kaimą, Vendžiogalo valsč., į kurį šiai metalai buvęs atvykęs matininkas, bet kaimo ūkininkas, esą, suglaudino netikslius projektais ir jie atsisakė skirstytis. Korespondentas pirm negu rašęs, turėtų išsitinkinti, kas suklaidino: matininkas, ar įvairaus plauko agitatoriai, kuriems nepatinka vlenklemiai. Mes neabejojame, kad paskutinieji.

„Žemaičių Prietelius“ perelė metų nr. 37 su pasitenkinimu pažymi, kad „Žemaičio“ korespondentas už patalpintą tam laikrašty straipsnį „Matininkas—kyšininkas“ gavo 2 savaiteles kalėjimo.

„Lietuva“ 1927 m. nr. 208 rašo:

— Au kotojas kultūros reikala m.s. Nesenai nuo matininko p. S. Juknevičiaus, kilusio iš Alytaus apskrities ir valsčiaus, paštu buvo gauta auka „Lietuvos“ Redakcijai dvejų šimtų keturiadesimt trijų litų sumoje. „Lietuvos“ Redakcija, pačiam ankotojui pritariant, minėtus pinius apsiėmė perduoti Lietuvos universiteto bibliotekos reikalams.

Pinigai universitetu perduoti.

„Lietuvos“ Redakcija.

I V A I R E N Y B Ē S.

Ilgio matų ženklinimai.

Pas mus veikia metrinė sistema. Visi matavimo ir išskaičiavimo darbai, o taip pat planai, sudaromi tos sistemos davinišais. Tačiau mes neprisišaikome (ypač planų eksplikacijas darydam) visame pasaulyje priimtų metriniams matams ženklinimų. Metrinų matų ženklinimai yra šie:

Kilometras	km
Metras	m
Decimetras	(dm)
Centimetras	cm
Milimetras	mm
Mikronas	M
Kvadr kilometras	qkm
Hektaras	ha
Aras	a

Kvad. metras	qm
" decim.	(qdm)
" centim.	qcsm
" millim.	qmm
1 qkm=1000 ha=10.000 a	
1 ha=100 a=10.000 qm	

Mes savo eksplikacijose arū nepripažištame, qm taip pat nerašome, o pakeltėme „kt. metrū“. Reikėtų taip pat pakeisti rašomujų eksplikacijų pavyzdžius ir duoti matininkams rašyti taip, kaip visur priimta.

M. D.

Kaimo šventė.

Kedainių apskr., Šėtos valsč., Paulukų k-mo įgaliotinių „Matininko“ Redaktoriaus vardu prisluntė gana charakteringą straipsnį, kurį, matyt, patys pavadinio „kaimo šventė“. Esą, 1927 m. jie išskirštė į vienkiemius, ir visi ūkininkai savo sklypais labai patenkinti. Išskirstymo į vienk. proga padarė kaimo sueigą, paminėdam listorinių gyvenimo ivyki. Matininkui A. Krivickui, vykdžiusiam darbus, reikšdami padėkos įteikė amžinają aukso plunksnā.

Balgdami ukininkai rašo: „Paminėjimas išskirtymo į vienk. buvo lyg kaimo šventė, nuo kurios prasidės naujas kaimo gyvenimas“.

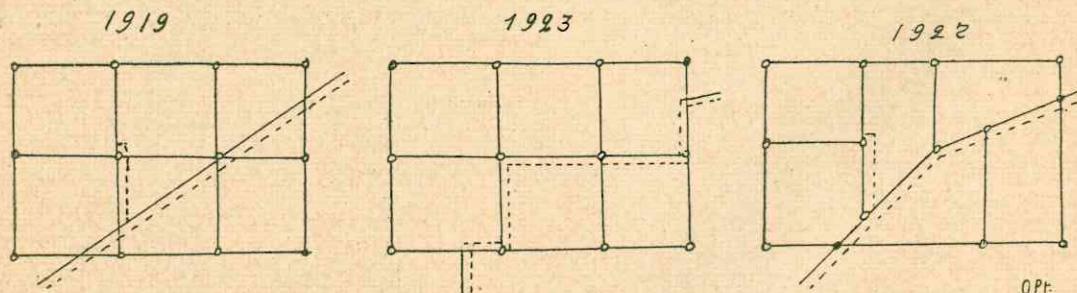
Skundėjai.

Žemės reformos įstatymas palietė mūsų sodžius, o matininkams tenka ji vykdinti. Ten, kur liečlama žmogaus nuosavybės klausimas, aišku, neapsleinama be įvairių nesusipratimų, skundų ir t.t. Taigi nenuostabu, jei Žemės Ūkio Ministerija tenka didžiausia dalis skundų, iš kurių, žinoma, kaltinama daugiausia tvarkytojai matininkai. Deja, jeigu išsigilinsime į skundų turinį, tai pamatysime, kad juose glūdi daugiausia šmeižtas, keršto jausmas, nors mūsų kaimo žmogus nėra tiek kerštingas ir nenuoseklus. Skandal—nėra kalmiečio širdies gelmių paraiškimas, o tik „advokataujančių“ skundų rašytojų padarinys. Juk provincijos miestelių turi „specus“ skundų rašytojus, kurie išnaudoja liaudį, šmeižia valdininkus ir lygiai yra pavojingi, kaip ir kiekvienas provokatorius.

Skundų rašytojai labai dažnai peržengia bent kokias padoromo ribas, o sakinius baigia net tokiais posakiais „...remiantis neteisėtumu, prašome kaltininką smarkiai nubausti“.—Skundai daugiausia yra be turinio ir prasmės.

O skundų rašytojai labai lengvu būdu praturtėja—vieni jų miesteliuose statosi namus, o kiti—pasižymi savo pakrikusiu gyvenimu.

KELIŲ TINKLYŲ EVOLUICIJA

Sajungos narių žiniai.

Šių metų balandžio 5 ir 6 dien., Kaune, Vytauto Kalno bražykloje, šaukiamas metinis Lietuvos Matininkų Profesinės Sajungos narių suvažiavimas.

Dienotvarkė:

1. Suvažiavimo atidarymas ir prezidiumo rinkimai.
2. Naujų narių priėmimas.
3. Valdybos ir Revizijos Komisijos pranešimas ir 1927 m. apyskaitos patvirtinimas.
4. Įstatų pakeitimas (Sajungos reorganizacija).
5. 1928 m. sąmato priėmimas.
6. Valdybos, Revizijos Komisijos ir Garbės Teismo rinkimai.
7. Einamieji klausimai.

Be to bus referatai:

1. Inž. Z. Bačelis—Žemėtvarkos darbų planas.
2. Inž. Krikščiūnas—Atlikii ir atliktinieji trenguliacijos ir topografinios darbai Lietuvoje.
3. M. Dauknys—Iš žemėtvarkos istorijos Lietuvoje.

Suvažiavimo pradžia 10 val. ryto.

VALDYBA.

Visuomenės

RŪBŲ DIRBTUVĖ

Vasario 16 d. g-vė Nr. 1.

Priimu užsakymus vyru, moterų, kariškių ir kunigų rūbams iš savos ir užsakytojo medžiagos.

Taip pat duodu išsimokėjimui prieinamomis sąlygomis.

Prašau įsitikinti — ir būsite patenkinti.

Su pagarba

I. Mačerzinskas.

dėmesiui.

„RAIDĖS“ SPAUSTUVĖ
KAUNAS. KĘSTУCIO 44. Tel. 758